

Bilaga, Uppföljning 2024 av Biblioteksplan

Danderyds kommuns biblioteksplan är beslutad i kommunfullmäktige och gäller för perioden 2021–2024. Redovisningen gäller folkbiblioteken i Danderyds kommun per 31 december 2024.

Under året har arbetet med en ny biblioteksplan pågått. Denna har fastställts av kultur- och fritidsnämnden samt kommunfullmäktige att gälla för perioden 2025–2030.

Enligt bibliotekslagen ska biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Bibliotekslagen lyfter fram barn och unga som en prioriterad grupp för folkbibliotek. Därtill lyfter Danderyds kommun äldre som en särskild prioriterad grupp.

Bibliotekspersonalen arbetar aktivt för att nå de mål som satts upp i biblioteksplanen.

Barnverksamhet

Kultur- och fritidsnämnden har fastställt ett antal fokusområden/mål för verksamheten under planperioden, riktade mot barn och unga på deras fritid. Nedan följer bibliotekets redovisning:

1. Biblioteket ska utgöra barns och ungas tredje rum

Det här har vi genomfört och uppnått:

- Många ungdomar besöker biblioteken för att studera. Både studieplatser och grupprum är populära. På Djursholms bibliotek har det skapats en mysig ungdomshörna med sittplatser och hyllor för ungdomsböcker.
- Danderyds bibliotek har en uppsökande verksamhet på Demo och ungdomsbibliotekarien har ett nära samarbete med ungdomar, fritidsledare och ungdomskoordinatorerna. Ungdomsbibliotekarien har besökt Demo på onsdagar och haft olika aktiviteter med ungdomarna som smyckestillverkning, poesiskrivning och skrivkul. I februari anordnades en skrivworkshop med författaren Daniel Boyacioglu.

2. Biblioteket ska verka för att öka barns och ungas fritidsläsning

Det här har vi genomfört och uppnått:

- För att locka till läsning sker skyltning utifrån teman och aktuella böcker lyfts fram.
- Sommarlovsboken är en återkommande aktivitet. Under sommarlovet kunde barn och unga delta genom att läsa en eller flera böcker samt skriva och lämna en recension och få en gåvobok. De fick även välja en bok de ville tipsa om till andra barn, så barn tipsar barn. Sommarlovsboken avslutades med författaren Beppe Singer som höll i en experimentshow 30 augusti på Danderyds bibliotek.
- Biblioteket uppmärksammar viktiga årsdagar inom barnlitteratur med aktiviteter och tävlingar som lyfter fram läsningen. I år uppmärksammades Elsa Beskow och Alice Tegnér 150 år med sagostunder och bokutställningar.
- Biblioteket erbjuder så kallade bokprat för årskurs två och fem. Under året kom 38 skolklasser till biblioteket för att få boktips och boksamtal.
- Skolklasser kan boka in sig för att låna och lämna böcker på biblioteken utanför öppettider tre gånger per termin. Under året tog biblioteken emot 131 skolklasser.

3. Biblioteket ska vara en plats för barns och ungas eget skapande

Det här har vi genomfört och uppnått:

- 14 mars och 5 september genomfördes Barnens kulturlördag med roliga evenemang på Entrétorget i Mörby centrum. I mars erbjöds musikföreställningen Min magiska trädgård och Små röster från Danderyds kulturskola. På biblioteket bjöds det på fika och möjlighet till eget skapande på temat natur och odling. Min Magiska trädgård vill väcka barnens nyfikenhet kring natur och odling. I september satte teatergruppen Awake Projekts upp föreställningen Den magiska boken med elever från Kulturskolan.
- På lov erbjuds olika aktiviteter där barn och unga ges möjlighet att skapa. Pysselbordet står alltid framdukat då. På Danderyds bibliotek kunde barnen på sportlovet testa att göra animerad film med stopmotion teknik.

Förskola

Kultur- och fritidsnämnden har fastställt ett antal punkter som ligger till grund för bibliotekets verksamhet mot förskolan.

1. Biblioteket ska avsätta tid och personal specifikt för förskolebesök

Det här har vi genomfört och uppnått:

- Det finns särskilda temabokkassar med 12 olika teman som förskolan kan nyttja.
- Pedagoger på förskolorna kan komma minst en gång per termin på besök med förskolebarnen oftast innan biblioteket har öppnat. Enebybergs bibliotek har förskoleöppet på torsdagar utanför ordinarie öppethållande. Då kan barn och pedagoger i lugn och ro få möjlighet att lära känna biblioteket och barnbibliotekarien som också bjuder på högläsning.
- Vendestigens förskola visade upp sin konst på Danderyds bibliotek under december månad. Det var en färgsprakande utställning där barnen tolkat Picasso och Monet.

2. Biblioteket ska arrangera programverksamhet för förskolor baserad på deras behov och önskemål

Det här har vi genomfört och uppnått:

- Biblioteket startade 2023 ett språknätverk med Familjecentralen och en förskola i syfte att söka nya metoder för att nå ut till föräldrar med små barn. Projektet finansierades av Statens kulturråd. Projektet fick en fortsättning 2024 med Bokstart som är en nationell satsning och vänder sig till föräldrar och vuxna i små barns (0–3 år) närhet. Syftet är att tidigt stimulera språkutveckling. Biblioteket samverkar med fyra förskolor, Barnhälsovård, Familjecentralen och Öppna förskolan. Målet är att etablera ett fördjupat samarbete mellan verksamheterna och nå föräldrar för att marknadsföra aktiviteter och program på biblioteket som till exempel sagostunder. Inom ramen för projektet har biblioteket i Danderyd och Enebyberg anordnat sagostunder en dag i veckan för barn 1–3 år. Logopeden Elvira Ashby hade en föreläsning om språkutveckling på Danderyds bibliotek i oktober.
- Biblioteket har genomfört en kartläggning och en handlingsplan för Barnkonventionen. En barnbibliotekarie har barnrättsansvar och barnkonventionen är en stående punkt på arbetsplatsträffar (APT).
- Familjecentralen har träffat föräldrar med små barn på Danderyds bibliotek en förmiddag varje vecka under våren. Barnbibliotekarie har vid två tillfällen föreläst för föräldrar om vikten av att läsa högt för barnen och på flerspråkighet. Familjecentralen flyttade till Öppna förskolan i augusti. Samarbetet fortsätter.

- Biblioteken har under året erbjudit 26 teaterföreläsningar för barn. Många av föreläsningarna riktade sig till förskolorna och till barn med olika funktionsnedsättningar och till anpassad skola.

Prioriterade grupper

Bibliotekslagen lyfter fram följande grupper som särskilt prioriterade: Personer med funktionsnedsättning, personer med annat modersmål än svenska samt personer tillhörande de nationella minoriteterna. Kultur- och fritidsnämnden har fastställt fyra mål för bibliotekets verksamhet mot de prioriterade grupperna.

1. Biblioteket ska arbeta aktivt med uppsökande arbete gentemot de prioriterade grupperna.

Det här har vi genomfört och uppnått:

- Under sommaren har biblioteket vid tre tillfällen funnits vid torg och i parker, på så kallat Pop-up. Syftet var att locka besökare till biblioteket med särskild information om Bokstart och vikten av att läsa högt för sina barn.
- Bibliotekarie har samarbetat med dramapedagog, fritidsledare och ungdomar inom LSS (Fritidsträffen) i Enebyberg. Under våren har ungdomarna arbetat med poesi, haft högläsning och skrivit egna dikter. Som final ordnades en poesivernissage med diktläsning och dans i samband med att en utställning med ungdomarnas dikter och tankar invigdes. Ett av målen med samarbetet var att tillgängliggöra biblioteken för ungdomar med funktionsnedsättning. Projektet finansierades med medel från Kulturrådet.
- På Idala Seniorträff har bibliotekarien vid 18 tillfällen haft högläsning, föredrag, konserter och litteratursamtal. På Stocksunds bibliotek gav bibliotekarie tillsammans med en pianist en uppskattad konsert på Alla hjärtans dag.
- Enebybergs bibliotek har presenterat nya böcker på Seniorcentrum på Träffpunkten, en gång under våren respektive hösten.
- Stocksunds bibliotek har använts om konsertlokal för elevkonserter vid fyra tillfällen. Stocksunds biblioteksvänner och sällskapet Amorina har vid 14 tillfällen haft populära litteratur- och författarträffar.
- Lokala konstnärer har under året haft utställningar på alla bibliotek. En uppskattad utställning var Fribergaskolans elever som under sommaren hade en konstutställning på Danderyds bibliotek.
- Djursholms biblioteksvänner har haft sex välbesökta författarkvällar och en uppskattad bokloppis.
- Under 2023 startades samarbetsprojektet Läskraft där bibliotekarie, demenssjuusköterska och volontärsamordnare tillsammans utbildar volontärer till att bli högläsare för dementa äldre. Volontärerna har fått utbildning i bemötande av dementa, hur man skapar en mysig lästund samt fått boktips. Bibliotekarien har tipsat om lämplig litteratur för högläsning vid två tillfällen för dementa samt visat var litteraturen hittas i biblioteket.

2. Kommunens invånare ska ha tillgång till medier och aktiviteter på sitt modersmål via biblioteket.

Det här har vi genomfört och uppnått:

- Biblioteken köper in medier på andra språk än svenska och har en budget avsatt till det.

3. De prioriterade grupperna ska känna sig inkluderade i biblioteksrummet

Det här har vi genomfört och uppnått:

- Biblioteken uppmärksammar minoritetsspråkens dagar med flaggning och skyltning med böcker.
- Det finns så kallade Äppelhyllor med anpassade medier på alla bibliotek. Äppelhyllan är en plats i biblioteket där barn med funktionsvariationer och deras vuxna kan hitta medier som kan läsas med ögon, öron eller fingertoppar. Det finns även faktaböcker för vuxna.

4. De prioriterade grupperna och deras anhöriga ska känna till bibliotekets utbud och tjänster

Det här har vi genomfört och uppnått:

- Biblioteken fortsätter arbetet med skyltning för att öka tillgängligheten för målgruppen barn och unga med funktionsvariationer. Nya tydliga skyltar har köpts in.
- Danderyds bibliotek har återkommande bokcirklar och fler av dem har äldre deltagare.
- Bibliotekarie har kontakt och gör regelbundna besök till äldre med tjänsten Boken kommer. Under 2024 fick 27 Boken kommer låntagare leverans av böcker och talböcker 173 gånger.
- Danderyds bibliotek medverkade vid Seniordagen på Entrétorget i november. Under dagen visade bibliotekspersonalen bland annat läskameran som finns att använda i tidningsrummet för den som har nedsatt syn och behöver förstora texter.

Biblioteket och samhällets digitalisering

Om biblioteket ska förbli relevant i framtiden måste det både vara en plats för de digitalt mogna, liksom en plats och en kraft som verkar för digitalt innanförskap. Mot denna bakgrund har kultur- och fritidsnämnden fastställt två övergripande mål för planperioden.

1. All personals digitala kompetens ska motsvara samtidens krav

Det här har vi genomfört och uppnått:

- Personalen omvärldsbevakar och har under vårterminen kompetensutvecklat sig under 923 timmar (66 timmar per person). En digital tjänst som finns är Digiteket som har kurser och artiklar. Digiteket är en plattform för digital fortbildning och inspiration för bibliotekspersonal. [Start - Digiteket](#)

2. Biblioteket ska möjliggöra medborgarnas digitala delaktighet i samhället. Fokus ska ligga på de grupper biblioteket identifierat som extra utsatta, för närvarande äldre och nyanlända

Det här har vi genomfört och uppnått:

- I samarbete med socialförvaltningen har digitalt stöd erbjudits på Danderyds bibliotek en gång i veckan. Stödet är till för alla och utgår från besökarnas behov. Det kan handla om att använda appar, navigera hemsidor, digitala myndighetskontakter och betaltjänster med mera. Det digitala stödet har också fokus på vad man bör vara medveten om och se upp med när man rör sig i den digitala världen.
- Studieförbundet Vuxenskolan genomförde en föreläsning om AI på Danderyds bibliotek.
- Språkcafé för att träna svenska erbjuds varje vecka på Danderyds bibliotek i samarbete med Röda Korset och En utsträckt hand. På Danderyds bibliotek finns även språkcafé på engelska varje vecka och en engelskkurs för personer från Ukraina.

- Organisationen Help in change gav ut den tvåspråkiga boken Okuvliga med berättelser om 15 personer som flytt kriget i Ukraina och hamnat i Sverige. Boken presenterades på Danderyds bibliotek i december.
- SeniorNet har haft IT-handledning i Djursholm en dag i veckan.